LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINĖS AUGALIJOS Į S T A T Y M A S

1999 m. birželio 15 d. Nr. VIII-1226
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas reglamentuoja laukinės augalijos apsaugos ir naudojimo santykius, kad būtų išsaugota laukinės augalijos rūšių, natūralių bendrijų įvairovė ir laukinei augalijai augti tinkamos augavietės, užtikrintas laukinės augalijos išteklių racionalus naudojimas, apsauga bei atkūrimas, laukinės augalijos genetinių išteklių išsaugojimas.

2. Šis įstatymas nustato laukinės augalijos naudojimo, apsaugos ir atkūrimo tvarką Lietuvos Respublikos teritorijoje, jos žemyniniame šelfe bei ekonominėje Baltijos jūros zonoje.

3. Šis įstatymas netaikomas medienos ištekliams, kurių naudojimą, apsaugą ir atkūrimą nustato Miškų įstatymas; retų ir nykstančių augalų ir grybų rūšims bei bendrijoms, kurių apsaugą reglamentuoja Saugomų augalų, gyvūnų ir grybų rūšių bei bendrijų įstatymas; kultūrinės kilmės augalams (kultivuojamiems lauko ir daržo augalams, sodo ir dekoratyviniams želdiniams) naudoti, apsaugoti ir atkurti.

4. Jeigu Lietuvos Respublikos Seimo ratifikuotos tarptautinės sutartys nustato kitokius laukinės augalijos naudojimo, apsaugos ir atkūrimo reikalavimus nei šis įstatymas, yra taikomos tarptautinės sutarties nuostatos.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Augalų bendrija** – augalų, grybų rūšių populiacijų sambūvis tam tikrame plote.

2. **Augavietė** – augalų, grybų, jų populiacijų ar bendrijų natūrali augimo vieta.

3. **Introdukcija** – Lietuvos gamtai svetimos augalų ar grybų rūšies įvežimas į Lietuvą ir jos įveisimas gamtinėje aplinkoje.

4. **Laukinė augalija** – gamtoje natūraliai augantys augalai, grybai ir jų bendrijos.

5. **Laukinės augalijos genetiniai ištekliai** – augalų, grybų rūšių ir jų porūšių, atmainų, formų paveldėjimo informacijos visuma.

6. **Laukinės augalijos ištekliai** – laukiniai augalai ir grybai, jų dalys, augalų gyvybinės veiklos produktai (sula, sakai), kuriuos žmogus naudoja ar gali naudoti savo reikmėms.

7. **Laukiniai augalai** – gamtoje esančių rūšių augalai ir grybai, kurie nėra pakeisti dirbtinės atrankos būdu**.**

8. **Laukinės augalijos išteklių naudotojai** – fiziniai ir juridiniai asmenys bei įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, besiverčiantys laukinės augalijos išteklių ėmimu iš gamtinės aplinkos, taip pat prekyba šiais ištekliais ir perdirbimu.

9. **Populiacija** – vienos rūšies individų visuma tam tikrame plote.

ANTRASIS SKIRSNIS LAUKINĖS AUGALIJOS APSAUGA

3 straipsnis. Laukinės augalijos apsaugos principai

Laukinės augalijos apsauga organizuojama ir vykdoma pagal šiuos principus*:*

1) išsaugoma visa Lietuvos gamtai būdingų augalų, grybų rūšių ir bendrijų įvairovė;

2) ribojamas sunkiai atsikuriančių bei didelę paklausą turinčių laukinės augalijos išteklių naudojimas;

3) išsaugomi pakankami laukinės augalijos rūšių populiacijų dydžiai;

4) atkuriamos pažeistos laukinės augalijos augavietės;

5) mažinamas laukinei augalijai daromas neigiamas poveikis atliekant žemės, miškų ūkio darbus bei vykdant kitokią ūkinę veiklą.

4 straipsnis. Laukinės augalijos apsaugos priemonės

1. Laukinės augalijos apsauga užtikrinama:

1) steigiant saugomas teritorijas Saugomų teritorijų įstatymo nustatyta tvarka;

2) įgyvendinant šalies ūkio plėtros ilgalaikėse programose, teritorijų planavimo specialiuosiuose dokumentuose (miškotvarkos, žemėtvarkos, vandentvarkos projektuose, valstybinių parkų planavimo schemose, gamtinių, socialinių ir kitų išteklių naudojimo, apsaugos ir atkūrimo, gamtinio karkaso schemose ir kt.) numatytas priemones išsaugoti nesumažėjusius laukinės augalijos plotus šalyje ar atskirų savivaldybių teritorijose;

3) sudarant sutartis su žemių savininkais ir naudotojais dėl atskirų laukinių augalų ir jų bendrijų išsaugojimo, pažeistų laukinės augalijos augaviečių atkūrimo;

4) ribojant laukinės augalijos išteklių naudojimą.

2. Laukinei augalijai, jos ištekliams apsaugoti ūkinė veikla ir laukinės augalijos išteklių naudojimas gali būti apriboti Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos bei savivaldos institucijų sprendimais.

3. Laukinės augalijos apsaugos priemones įgyvendina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

5 straipsnis. Laukinės augalijos augaviečių apsauga organizuojant ir vykdant jose ūkinę veiklą

1. Planuojant ir vykdant statybas, tobulinant esamas ir diegiant naujas technologijas, jų galimas neigiamas poveikis laukinės augalijos augavietėms įvertinamas Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatyta tvarka.

2. Juridiniai ir fiziniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, naudojantys chemines ir biologines augalų apsaugos priemones, augimo reguliatorius, mineralines trąšas bei kitus toksiškus preparatus, turi juos laikyti ir naudoti taip, kad nebūtų neigiamo poveikio laukinei augalijai bei jos ištekliams, žmonių sveikatai.

3. Laukinei augalijai ir jos ištekliams apsaugoti ūkinė veikla gali būti apribota Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos bei savivaldos institucijų nustatyta tvarka.

6 straipsnis. Laukinių augalų ir grybų rūšių introdukcija

Įvežti į Lietuvos Respubliką naujas laukinių augalų, grybų rūšis galima tik Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ir užtikrinus, jog introdukuotoji rūšis nedarys neigiamo poveikio natūralioms augalų bendrijoms bei aplinkai.

7 straipsnis. Laukinės augalijos monitoringas

Laukinės augalijos būklei ir jos pokyčiams stebėti bei vertinti vykdomas laukinės augalijos monitoringas kaip aplinkos monitoringo sudėtinė dalis.

8 straipsnis. Laukinės augalijos apsaugos priemonių finansavimas

1. Laukinės augalijos taikomuosius mokslinio tyrimo darbus, jos apsaugos, atkūrimo ir gausinimo priemonių įgyvendinimą pagal atitinkamus teisės aktus finansuoja valstybė, remdamasi biologinės įvairovės ir gamtos išteklių apsaugos programomis, taip pat valstybinės žemės, miškų, vandens telkinių valdytojai ir laukinės augalijos išteklių naudotojai.

2. Papildomi laukinės augalijos apsaugos priemonių finansavimo šaltiniai yra savivaldos institucijų lėšos, gamtos apsaugos fondai, tarp jų ir tarptautiniai, taip pat savanoriškos fizinių bei juridinių asmenų įmokos, užsienio šalių kreditai ir kiti šaltiniai.

TREČIASIS SKIRSNIS
LAUKINĖS AUGALIJOS IR JOS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS

9 straipsnis. Laukinės augalijos ištekliai

Laukinės augalijos ištekliai yra Lietuvos Respublikos gamtos išteklių sudėtinė dalis. Laukinės augalijos išteklius sudaro Valstybinės žemės fondo ir privačioje žemėje esantys laukinės augalijos ištekliai.

10 straipsnis. Laukinės augalijos išteklių naudojimo rūšys ir tvarka

1. Laukinės augalijos išteklių naudojimo rūšys yra:
1) laukinių sėklų, laukinių vaisių (uogų, riešutų ir kt.) rinkimas;
2) grybų rinkimas;
3) laukinių vaistinių augalų žaliavos ruošimas;
4) laukinių techninių augalų (kiminų, nendrių, gluosnių ir kt.) žaliavos ruošimas;
5) laukinių augalų ar jų dalių naudojimas dekoratyviniams tikslams;
6) ganiava;
7) kita su laukinės augalijos išteklių ėmimu iš gamtinės aplinkos susijusi ūkinė veikla.

2. Laukinės augalijos išteklių naudojimo tvarką ir limitus nustato bei tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

11 straipsnis. Laukinės augalijos išteklių naudotojai

1. Laukinės augalijos išteklių naudotojai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, taip pat įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių.

2. Žemės, miško, vandens telkinių savininkai, valdytojai ir naudotojai, laikydamiesi teisės aktų nustatytos tvarkos, gali naudoti laukinės augalijos išteklius patys arba leisti jais naudotis kitiems asmenims.

12 straipsnis. Laukinės augalijos išteklių naudotojų teisės

1. Laukinės augalijos išteklių naudotojai turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka naudoti laukinės augalijos išteklius visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Privačiuose miškuose, esančiuose ne toliau kaip 100 m nuo jų savininkų sodybų, ir ne miško žemėje laukinės augalijos išteklius naudoti leidžiama tik gavus žemės, miško ar vandens telkinių savininkų, valdytojų ir naudotojų sutikimą ar leidimą.

2. Saugomose teritorijose laukinės augalijos išteklius naudoti leidžiama, jeigu tai neprieštarauja tų teritorijų apsaugą, paskirtį ir veiklą jose reglamentuojantiems įstatymams bei kitiems teisės aktams.

3. Laukinės augalijos išteklių naudotojų teises saugo šis įstatymas ir kiti teisės aktai. Pažeistos laukinės augalijos išteklių naudotojų teisės turi būti atkuriamos įstatymų nustatyta tvarka.

13 straipsnis. Žemės, miškų, vandens telkinių savininkų, valdytojų ir laukinės augalijos išteklių naudotojų pareigos

Žemės, miškų, vandens telkinių savininkai, valdytojai ir laukinės augalijos išteklių naudotojai privalo:

1) laikytis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytų laukinės augalijos naudojimo, apsaugos ir atkūrimo reikalavimų;

2) laikytis priešgaisrinės saugos reikalavimų, įgyvendinti priešgaisrines priemones, kilus gaisrui, imtis priemonių jam gesinti;

3) vykdyti kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas pareigas.

14 straipsnis. Laukinių augalų, grybų naudojimas mokslo, kultūros, švietimo, auklėjimo ir estetikos tikslams

Juridiniai ir fiziniai asmenys bei įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, turi teisę naudoti laukinius augalus ir grybus mokslo, kultūros, švietimo, auklėjimo ir estetikos tikslams, botaninėms ir mikologinėms kolekcijoms sudaryti ar pildyti Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

15 straipsnis. Laukinių augalų gausumo reguliavimas

1. Atskirų rūšių laukinių augalų gausumas gali būti reguliuojamas Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, siekiant išvengti kai kurių laukinių augalų daromos žalos žemės ūkiui, miškų ūkiui, vandens telkiniams, taip pat siekiant užtikrinti gyventojų sveikatos apsaugą, apsaugoti nuo ligų naminius gyvūnus.

2. Atskirų rūšių laukinių augalų gausumas turi būti reguliuojamas taip, kad tai nedarytų žalos aplinkai ir kitų rūšių laukiniams augalams bei gyvūnams.

3. Atskirų rūšių laukiniai augalai ar grybai dėl jų didelio kenksmingumo žmonėms, naminiams gyvuliams ar kultivuojamų augalų pasėliams gali būti pripažinti naikintinais. Tokių augalų ir grybų sąrašą bei naikinimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

16 straipsnis. Prekyba laukiniais augalais ir grybais

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys ir įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, turi teisę prekiauti laukiniais augalais, jų dalimis, grybais Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

2. Atskirų rūšių laukinių augalų, jų dalių, grybų paruošos bei prekyba jais gali būti apribota ar uždrausta. Apribotų ar draudžiamų rinkti bei prekiauti laukinių augalų ir grybų sąrašą ir limitus nustato ir skelbia Vyriausybės įgaliota institucija.

3. Dauginimui skirti laukiniai augalai, jų sėklos, daigai, sodiniai, ūgliai, taip pat grybiena išvežami iš Lietuvos Respublikos ir įvežami į ją Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka; laukiniai augalai ir grybai bei jų gaminiai išvežami iš Lietuvos Respublikos ir įvežami į ją laikantis Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatytos prekių eksporto ir importo tvarkos.

KETVIRTASIS SKIRSNIS
LAUKINĖS AUGALIJOS IŠTEKLIŲ APSKAITA IR LAUKINĖS AUGALIJOS VALSTYBĖS REGISTRAS

17 straipsnis. Laukinės augalijos išteklių ir jų naudojimo apskaita

1. Laukinės augalijos ištekliams apskaičiuoti (nustatyti plotus, išteklių kiekį, kokybę ir kt.) yra vykdoma šių išteklių apskaita. Laukinės augalijos išteklių apskaitos tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

2. Juridiniai asmenys ir įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, naudojantys laukinės augalijos išteklius (grybus, laukines uogas ir vaisius, vaistinius augalus ar jų dalis, nendres ir kt.) privalo teikti laukinės augalijos išteklių naudojimo statistinius duomenis Vyriausybės įgaliotai institucijai jos nustatyta tvarka.

18 straipsnis. Laukinės augalijos valstybės registras

1. Laukinės augalijos apsaugai ir jos išteklių racionaliam naudojimui organizuoti yra steigiamas Laukinės augalijos valstybės registras (toliau – Registras).

2. Registre kaupiami duomenys apie atskirų laukinių augalų ir grybų rūšis, augalų bendrijas, mokslo, kultūros, švietimo, mokymo ir auklėjimo ar estetinę vertę turinčias botanines, mikologines kolekcijas, laukinės augalijos išteklių plotus, išteklių kiekį, kokybę, taip pat kiti duomenys, reikalingi laukinės augalijos veiksmingai apsaugai, jos atkūrimui, augalijos išteklių racionaliam naudojimui užtikrinti.

3. Registrą tvarkančias įstaigas, jo duomenų naudojimo tvarką, apsaugą, Registro finansavimą nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

PENKTASIS SKIRSNIS
LAUKINĖS AUGALIJOS APSAUGOS IR NAUDOJIMO VALSTYBĖS KONTROLĖ BEI ATSAKOMYBĖ UŽ LAUKINĖS AUGALIJOS ĮSTATYMO PAŽEIDIMUS

19 straipsnis. Laukinės augalijos apsaugos ir naudojimo valstybės kontrolė

1. Laukinės augalijos apsaugos ir naudojimo valstybės kontrolės tikslas – užtikrinti, kad visi fiziniai ir juridiniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, laikytųsi nustatytos laukinės augalijos naudojimo tvarkos ir augalijos apsaugos reikalavimų.

2. Laukinės augalijos apsaugos ir naudojimo valstybės kontrolę vykdo Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

20 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Fiziniai ir juridiniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

21 straipsnis. Laukinei augalijai padarytos žalos atlyginimas

Fiziniai ir juridiniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, neteisėta veika padarę žalą laukinei augalijai, privalo ją atlyginti. Žalos apskaičiavimo tvarką tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS VALDAS ADAMKUS